

برائت، آموزه عرفانی شیعه

ابوالفضل تاجیک^۱

عادل مقدادیان^۲

چکیده

عرفان در معنای عام آن، مطلق مسائل ماورائی (Mysticism) را شامل می‌شود. اما آنگاه که عرفان در معنای درون دینی مدنظر باشد؛ ویژگی‌های منحصر به فردی خواهند داشت؛ مثلاً توحیدمحور بودن از ویژگی‌های عرفان اسلامی است. حال اگر ما معتقد به مکتب عرفانی خاصی تحت عنوان عرفان اهل بیت (عرفان شیعی) باشیم، می‌توان قائل شد این عرفان نیز سرچشمه‌های خاص و در نتیجه آموزه‌هایی منحصر به فرد دارد که در سایر عرفان‌ها یا اثری از آن به چشم نمی‌خورد یا آنکه فاقد ساختار و صبغه‌ای که در عرفان شیعه مطرح شده است. یکی از آموزه‌های عرفانی شیعه، مسئله «برائت» است. هدف این نوشتار آن است که به تبیین مسئله «برائت در عرفان شیعی» بپردازد. در این مقاله نحوه تأثیر اسم «بری» در دو قوس صعود و نزول، توضیح داده شده است، مظهر اسم «بری» مشخص و تفاوت برائت عرفانی و برائت کلامی متمایز می‌گردد. روش تحقیق این مقاله تحلیلی بوده و مبنای تحلیل، به تبع سنت عارفان و عرفان‌پژوهان در حوزه عرفان اسلامی، ارجاع برداشت‌های عارفانه بر آیات و روایات معرفتی در منابع دسته اول اثری شیعه است. افزون بر این، سعی شده است از منابع عرفانی عارفان متقدم و متأخر شیعه نیز غفلت نشود.

واژگان کلیدی: برائت، اسم بری، حضرت فاطمه، سیر صعود، سیر نزول

^۱. استادیار گروه ادیان و عرفان دانشگاه بین‌المللی اهل بیت (ع) tajik@abu.ac.ir

^۲. استادیار گروه ادیان و عرفان دانشگاه بین‌المللی اهل بیت (ع) meghdadiyan@abu.ac.ir